

בס"ד, כ"ב אדר התשפ"ו

מנחות ס"א – דיני הגשה ותנופה

שאלות:

1. אלחנן הרים קומץ מנחת מרחשת בעזרת כלי שמודד בדיוק את הקומץ שלו, המנחה כשרה?

סיכום דיני ההגשה

הגמרא מסכמת את הלימודים שלמדנו בדף הקודם ממנחת מרחשת (נדבה) לגבי כל המנחות שחייבות בהגשה אל המזבח ואלו שפטורות ממנה:
מנחת נסכים: פטורה מהגשה על סמך המילה "וְהִקְרִיבָהּ" (אותה ולא אחרת).
מנחת כהנים ומנחת כהן משיח: פטורות מהגשה על סמך המילה "וְהִגִּישָׁה".

הגמרא מסכמת שמרבים לדין הגשה רק מנחות שמתקיימים בהן שלושה תנאים:

- יש מהן חלק המיועד לאש המזבח ("אִישִׁים") – זה מוציא את שתי הלחם ולחם הפנים.
 - הן באות כקרבן עצמאי ("בְּגִלְלַ עֲצָמָן") – זה מוציא את מנחת הנסכים שבאה בגלל הזבח.
 - יש מהן חלק שניתן לאכילת הכהנים – זה מוציא את מנחת הכהנים ומנחת כהן משיח שנשרפות כולן.
- רק מנחות שעומדות בכל התנאים הללו (כמו מנחת סולת, חוטא, סוטה ועומר) טעונות הגשה.
- הברייתא דורשת את המשך הפרשה "וְהָרִים הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אֲזָכְרָתָהּ". הגמרא לומדת בגזירה שווה מהפסוק "וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקִמְצוֹ": שגם ה"הרמה" שאמורה אצלנו היא ביד כלומר, מבצעים את הקמיצה ביד ולא באמצעות כלי שרת.

2. אחיה כהן מתלבט האם קודם להניף את המנחה או קודם להגיש אותה, מה נכון?

סדרי התנופה במנחות ובקרבנות (משנה)

- בהמשך למשנה הקודמת, המשנה ממשיכה לפרט קטגוריות נוספות של חובת התנופה וההגשה:
 - טעונות תנופה ולא טעונות הגשה: לוג שמן של מצורע ואשמו, ביכורים (לשיטת רבי אליעזר בן יעקב), אימורי שלמי יחיד (יחד עם החזה והשוק), שתי הלחם ושני כבשי עצרת. כל הקרבנות האלו טעונים גם תנופה (הולכה והבאה) וגם הרמה (העלאה והורדה), ולומדים את זה מהפסוק שנאמר בקרבנות המילואים: "אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם". לכל שאר התנופות.
 - טעונות הגשה ותנופה: מנחת העומר ומנחת קנאות (סוטה).
 - אינן טעונות לא הגשה ולא תנופה: לחם הפנים ומנחת נסכים.

○ אופן מעשה התנופה:

- הכהן מניח את ידיו תחת ידי הבעלים ומוליך ומביא (קדימה ואחורה – "תנופה"), ומעלה ומוריד ("הרמה"). בשתי הלחם, הכהן מניח אותם על גבי שני הכבשים כשהם חיים ומניף את כולם יחד.
- מיקום וסדר: התנופה נעשית בצד מזרח של העזרה (בכל מקום שנחשב "לפני ד" וקל וחומר במערב). לעומת זאת, ההגשה נעשית דווקא בצד מערב – בקרן הדרומית-מערבית של המזבח. כי היא חייבת להיות בדרום 'אל פני המזבח' והיא גם זקוקה ליסוד כי היא קרויה חטאת ודם החטאת נשפך אל יסוד המזבח, ובקרן המזרחית דרומית לא היה יסוד. בכל המנחות שטעונות את שתיהן, התנופה קודמת להגשה.

○ **רבי שמעון** מחלק בין שלושה סוגי קרבנות, שכל אחד מהם טעון שתיים מתוך שלוש מצוות אפשריות של סמיכה, תנופה בחיים, תנופה בשחוטין:

- שלמי יחיד: טעונים סמיכה כשהם חיים, ותנופה לאחר שנשחטו (לחזה ולשוק). אין בהם תנופה בחיים.
- שלמי ציבור (כבשי עצרת): טעונים תנופה גם כשהם חיים וגם לאחר שנשחטו. אין בהם סמיכה (ככל קרבנות הציבור).
- אשם מצורע: טעון סמיכה ותנופה כשהוא חי. אין בו תנופה לאחר שנשחט.

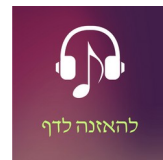
3. דונלד הגוי תרם קרבן שלמים לבית המקדש, האם הוא מניף את החזה והשוק?

דיני תנופת המצורע, ביכורים ומי רשאי להניף

- לגבי תנופת אשם מצורע ולוג השמן, לומדים מהפסוק "וְהִנִּיף אֹתָם" שיש להניף את האשם ואת לוג השמן יחד. אבל מהפסוק "וְהִנִּיף" (בלשון יחיד) לומדים שאם הניף כל אחד בנפרד – יצא ידי חובה. הגמרא מבהירה מכך שכתוב 'תנופה' ולא 'תנופות' שאין להניף אותם פעם אחת יחד ואז שוב כל אחד לחוד; המצווה היא תנופה אחת בלבד.
- תנופה בביכורים: ר"א **בן יעקב** לומד שהביכורים טעונים תנופה וגם בבעלים, בגזירה שווה מהמילה "יד" שנאמרה בשלמי יחיד ובביכורים. ובכיוון ההפוך הוא לומד, שגם שלמי יחיד טעונים תנופה גם בכהן. והאופן שבו הבעלים והכהן מניפים הוא, שהכהן מניח את ידו תחת ידי הבעלים של הביכורים, ושניהם מניפים יחד.
- **רבא** מסביר שלמרות שגם **רבי יהודה** לומד מכפילות המילים 'והניחו' 'והנחתו' שאחד מהם מלמד שביכורים טעונים הנחה והשני מלמד על תנופה, המשנה הזכירה רק את **ר"א בן יעקב** כי הוא לומד את זה מהפסוק הראשון בפרשה, **ורב נחמן בר יצחק** מסביר שזה בגלל שהוא חכם ביותר ו"משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי" (הלכה כמותו).
- תנופה בנשים: המשנה אמרה שמצוות תנופה נוהגת גם בנשים וגויים. מהמילים "בְּנִי יִשְׂרָאֵל" לומדים שרק גברים יהודים מבצעים תנופה. בקרבנות של נשים או גויים, הכהן הוא שמניף עבורם (לפי **רבי יוסי**, להבדיל מסמיכה שבה

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

גויים ונשים לא סומכים, כי הסמיכה נעשית על ידי הבעלים של הקרבן, תנופה היא פעולה שהכהן שותף בה בלאו הכי, ולכן הוא יכול להניף עבור מי שאינו יכול).

- לגבי גרים ועבדים משוחררים: מהמילה "המקריב" מרבים שגם גרים ועבדים משוחררים מניפים את קרבנותיהם בעצמם. ואין הכוונה שרק הכהן שמקריב את החלב הוא מניף, כי ממילא לגבי חזה ושוק של שלמים למדנו שהבעלים שותף כי כתוב 'ידיו תביאנה'. לכן הברייתא מדייקת מהפסוקים, שהבעלים צריכים להביא את הקרבן לתנופה ("ידיו תביאנה"), והכהן מניח את ידיו תחת ידיהם ומניף איתם יחד.